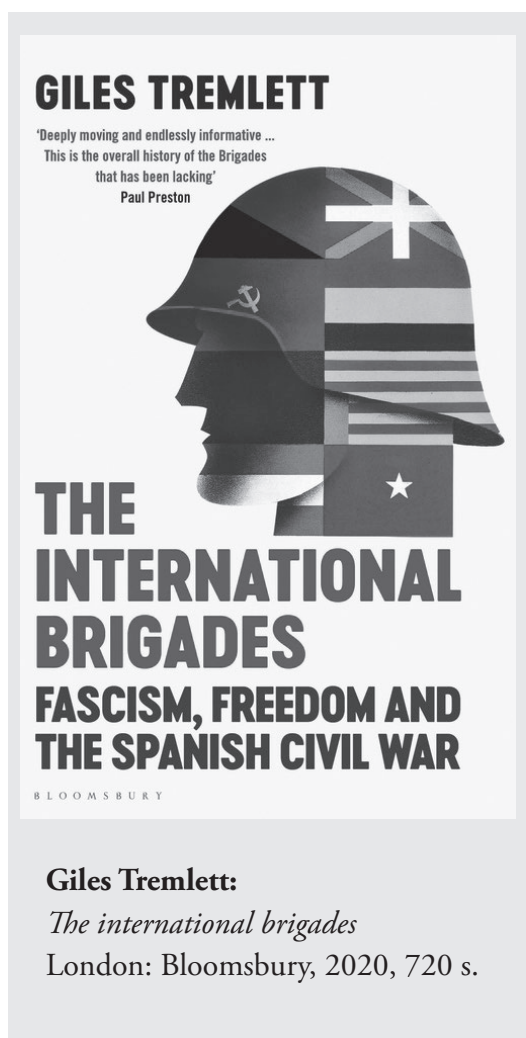

KLASSEKAMP, FASCISME OG INTERNASJONAL SOLIDARITET

Tore Linné Eriksen

Tidligere professor ved OsloMet,
medlem av Rødt og bokredaktør i *Gnist*.

Det har her hjemme vært betydelig interesse for norske deltakere på den demokratiske republikkens side i Spania 1936–38, noe som har resultert i både bøker, monumenter og arrangerte reiser til slagmarken. Nå foreligger også et monumentalt verk om de internasjonale brigadene i sin helhet, som alt i alt omfattet 35 000 soldater og hjelpepersonell.

Forfatteren har supplert tidligere litteratur med materiale fra arkiver som har vært lite brukt, hvorav flere i Russland og i Polen, og formidler personlige beretninger på en rekke språk. Dermed kan han tegne et mer fullstendig bilde både av drivkrefter for rekruttering og selve kamphandlingene, der hver femte deltaker trolig mistet livet. Gjennomgangstemat er at mange reiste til Spania som en del av en internasjonal kamp mot den framvoksende fascismen over hele Europa, det vil si en bevegelse som borgerlige og konservative kretser i de fleste land enten undervurderte eller sympatiserte med.

I sin grundige gjennomgang av brigadistene får Tremlett fram hvor mange, ikke minst med jødisk bakgrunn, som allerede var i eksil

Når dette har blitt en virkelig internasjonal historie, er det også fordi den spanske republikkens motstandere som kjent hentet fly, våpen og direkte stridende fra Hitler og Mussolini, som sendte inn mer enn dobbelt så mange soldater som det samlede antall brigadekjempere.

enten som minoriteter eller som flyktninger fra politisk heksejakt etter de mislykte revolusjonsforsøkene rett etter verdenskrigen. Ikke så få av dem kom fra det østlige og sørøstlige Europa. Det supplerer tidligere framstillinger som legger mest vekt på spontan idealisme eller rekruttering fra Komintern. I det hele tatt blir den kalde krigens propaganda om at kampen stort sett blei styrt fra Stalin kraftig tilbakevist, sjøl om forfatteren samtidig har et våkent blikk for ulike strømninger, tragisk rivalisering og Moskvas interesser. Han viser også hvor klasseforankra brigadistene var, noe som iblant blir undervurdert fordi så mange beretninger har kommet fra intellektuelle og forfattere, med George Orwell, Ernest Hemingway og W. W. Auden i spissen. Et sentralt poeng er isteden

hvordan klasser, ideologier, kjønn og hudfarge blei underordna en felles kamp, det var det få tidligere erfaringer fra. F. eks. var det innenfor Abraham Lincoln-brigaden av svarte og hvite fra USA for første gang kjempet side om side i de samme militære enhetene.

Når dette har blitt en virkelig internasjonal historie, er det også fordi den spanske republikkens motstandere som kjent hentet fly, våpen og direkte stridende fra Hitler og Mussolini, som sendte inn mer enn dobbelt så mange soldater som det samlede antall brigadekjempere. Men Tremlett peker på at Frankrike og Storbritannia spilte en like viktig rolle når demokratiet skulle knuses, der deres sjøpålagte «ikke-intervensjon» hindret dem som kjempet mot fascismen å skaffe seg våpen. Dermed blir det lettere å forstå at det nok mer var historisk motstand mot tysk omrokking av maktforhold på kontinentet enn kamp mot fascisme som besjelet Churchill og andre britiske politikere ved utbruddet av verdenskrigen.

I en så mangfoldig historie, der mange ulike strømninger, ideologiske retninger og faghistoriske tolkninger naturlig nok skiller seg fra hverandre, har Tremlett med sitt rike verk utvilsomt levert ei overordna fortelling alle heretter må ta utgangspunkt i. Heldigvis er det ikke bare slik at det er seierherrene som skriver historien.